

Colaboratorul de onoare al recitalului a fost **Reina Portuondo** din Franța, muzician specializat în domeniul electroacustic, ce are ca modalitate preferențială de exprimare improvizația – practică cu dezinvoltură alături de Daniel Kentzy; acesta este contextul în care a evoluat și pe scena Aulei Palatului Cantacuzino.

Concertul a beneficiat de sprijinul Serviciului de Cooperare și Acțiune Culturală al Ambasadei Franței la București, în anul în care francofonia este evidențiată în toată lumea prin manifestări consistente ce urmăresc reliefa contribuției culturii franceze și a influențelor acesteia în contextul mondial.

Petruța-Maria MĂNIUȚ

Palimpsest stilistic II **Orchestra Națională Radio / Neil Thomson**

Dacă partiturile prezentate de către *Ansamblul de muzică nouă din Zürich* au valorificat structuri, motive, limbaje componistice tradiționale, integrându-le în contextul atât de polimorf al contemporaneității, lucrările - majoritatea în p.a.a. - cuprinse în programul din seara zilei de 26 Mai, al concertului Orchestrei Naționale Radio - dirijor britanicul Neil Thomson, soliști flautistul francez Pierre-Yves Artaud,

violoncelistul Marin Cazacu și clarinetistul Emil Vișenescu -, s-au axat pe principii mai abstracte, deduse mai ales din *tehnicele* de compoziție utilizate. Interesat de efectele stereofonice ale sunetelor, regretatul Liviu Dandara aplică procedeul și în cazul piesei *Spații* pentru 32 de instrumentiști și amplificatori. Din incidența armoniilor orchestrei cu reverberațiile produse prin amplificare iau naștere un fel de arhitecturi transparente, bazate pe fenomenul rezonanței naturale. La început imperceptibile, fragile, aceste arhitecturi devin tot mai consistente și, deci, mai vizibile, pe măsură ce se adaugă noi timbruri, noi ritmuri,

noi evenimente sonore, iar armătura interioară se fortifică și ea, grație traseelor eterofonice care o traversează. Muzica evoluează de la un fel de *bruitism* la o

spectralitate amplă, spectaculoasă. Asistăm parcă la trezirea naturii din prima parte a *Simfoniei I* de Gustav Mahler! Timbrurile instrumentelor de suflat interferează cu cele ale percuției și corzilor, țesând pânze multicolore, de o frumusețe imaterială.

Cantabilitatea și rafinamentul coloristic – de data aceasta cu iz oriental – îi sunt specifice și piesei japonezului Yoshihisha Taira, *Erosion I* pentru flaut și orchestră – o p.a.a., concepută în cel mai autentic stil dramaturgic. Dialogul cu tentă diafonică între fagot și flautul-bas, revine leit-motivic în prima secțiune, trecând cu discreție din starea de contemplare în cea de lamento, din aceea a rupturilor șocante, aidoma suspensiilor brutale survenite la răstimpuri inegale în teatrul Nô.

Taira vrea să surprindă însă "variațiile subtile" ale naturii, folosindu-se de "mijloacele cele mai simple." Așa încât, în secțiunea a doua, pare să descindă în chiar *sufletul* fenomenelor, prin intermediul flautului normal și al sonorităților lui șerpuite, arpegiate, tânguite, în contrast cu ritmul alert, dinamic, al orchestrei. În ultima parte, compozitorul japonez combină cele 3 tipuri de flaute, al căror dialog amplifică lamento-ul, convertindu-l în bocet sau vaiet, de o stranie expresivitate. Efectele multiple obținute, de pildă, doar din utilizarea segmentului superior al flautului normal - sunete *siflate*, *mădiate*, "*expulzate*", *rostitite*, *de-materializate* etc., printr-o tehnică similară flageoletelor, specifice instrumentelor cu coarde - plasticizează întreaga muzică. Doar un artist de calibrul lui Pierre-Yves Artaud putea însufla flautul astfel încât să-l facă asemenea ființei umane. Era ca și când instrumentistul se adresa, asculta și dialoga cu alter-ego-ul lui, într-un fel de "visare trează" de tip enescian! Iar dirijorul Neil Thomson s-a "acordat" perfect cu semnificațiile, accentele, sinuozitățile – într-un cuvânt, cu *devenirea* muzicii.

Umbre IV pentru violoncel și orchestră – tot o *primă audiție absolută*, de Doina Rotaru - ne-a prezentat o altă fațetă spirituală a compozitoarei, cu toate că tehnicile, ca și grupurile de simboluri utilizate fac parte și aici din arsenalul său bine cunoscut: *lumină-umbră*, *viață-moarte*, *materie-spirit*, toate manifestându-și dualitatea pe un fond modal-arhaic, modal-bizantin...

Din noua partitură a Doinei Rotaru lipsesc inflexiunile de bocet propriu-zis. Ele sunt înlocuite așa spune, cu cele *doinite*, mai puțin dramatice – poate și datorită *glissando*-urilor de flageolete ale violoncelului. În schimb, aparatul orchestral suplinește, prin grandoare și tensiune interioară; prin contorsionări ritmice și prin *crescendo*-uri cu efecte de tunete cosmice, jalea ancestrală a întrupării. În timp ce *lumina* "ireală", "onirică" din pasajele violoncelului încearcă să-și mențină irizările, *umbra* invadează atmosfera cu fluctuațiile ei sumbre, adesea stridente, din pasajele orchestrei. Fiecare din cele 7 secțiuni *celebrează* deopotrivă *umbra* (moartea) și *lumina* (viața) evidențiind totodată contrastele care le separă, ca și forța distructivă a *umbrei*. Pe măsură ce umbra își intensifică puterea de acoperire, în explozii orchestrale vulcanice, *lumina* se estompează, interiorizându-se odată cu cântul doinit al violoncelului, sau degenerând în plânset și geamăt surd, ca o

resemnare. Ființa de lumină (*cvinta perfectă*) e purtată cu ajutorul *scordaturii* și al aceluiași *glissando* – acum cu rol de *vehicol* între viață și moarte, între pământ și cer -, spre tărâmul întunecat al *Umbrei*... Corzile libere combinate cu ecurile clopotelor întregesc tabloul “călătoriei” ființei pe pământ, în intervalul dintre întrupare și mântuire. Departe de a “învinge lumina” – cum afirmă compozitoarea -, *umbra* îi revelează de fapt “eternitatea postumă”. Doina Rotaru a re-descoperit în Marin Cazacu pe de-codorul ideal, pe purtătorul ideal al transcendenței, pe care nu ostenește s-o “cânte” în fiecare dintre lucrările sale.

În fine, prin *Portal* – concert pentru clarinet, clarinet piccolo, clarinet-bas și orchestră, de asemenea în p.a.a. -, Franco Donatoni îl implică pe ascultător în procesul unor transformări ritmice continue: de la cele repetitive, la cele pointilliste și de la ritmurile riguros succedate, la cele eterogene, de o virtuozitate spectaculoasă. Subordonate, sau făcând corp comun cu diversitatea culorilor timbrale emise de triada clarinetelor – mânuite cu dezinvoltură și farmec de către Emil Vișenescu -, aceste ritmuri câștigă în fluiditate și armonie. Donatoni posedă simțul ordonării materiei sonore, astfel încât construcția lucrării să capete limpezime și sens – chiar dacă specialiștii vorbesc despre *ambiguitățile și dubiile demersului său componistic*.

Neil Thomson a excelat o dată în plus la pupitrul Orchestrei Naționale Radio, impresionantă, la rândul-i, prin coerență și omogenitate, ca și prin receptivitatea la intențiile componistice și dirijorale.

Reușita concertului din 26 mai a fost probată și de aplauzele insistente ale publicului, în urma cărora Emil Vișenescu a oferit drept Bis, piesa **Fum** de Doina Rotaru.

A fost ca un moment de reculegere și meditație asupra *efemerului*, dar și a *eternității spiritului*, dincolo de viață și de moarte...

Despina PETECEL THEODORU

ONE – WOMAN – SHOW

sau “PSIHOLOGIA ÎNĂLȚIMILOR” aș defini recitalul Christinei Ascher (Germania / SUA), intitulat de altfel inspirat “Encounters with the many voices of Christina Ascher”.

Am făcut cunoștință cu o personalitate artistică polivalentă: doamna Ascher a cântat, declamat, recitat, a realizat emisii vocale pe cât de variate pe atât de expresive și spectaculoase, a interpretat remarcabil la diferite instrumente de